

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 4. An baptisteria semper in Ecclesia fuerint: & de more in fluminibus,
fontibus, viis, ac carceribus baptizandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

10 De Antiq. Bapt. rit. ac Cær.

commutationem, seruitutis depulsionem, cælestis regni clauium, infirmitatis nostræ adiumentum, & Apostolorum princeps 1. Pet. 3. *baptisma saluos faciens*; S. verò Paulus ad Ephel. 5. *lauacrum aquæ mundans in verbo vitæ*; & S. Cyprianus epist. 2. ad Donat. lib. de oper. & eleemos. *aquæ salutaris lauacrum*: Epist. 63. ad Cæcil. *baptisma salutaris aquæ*, Epist. 73. ad Iubaian. *aquam salutarem*, orat. pro martyr. *lauacrum salutare*: & epist. 43. ad Cornel. *sanctificationis baptismum* nuncupauerint, perspicuum est: cum, post huius sacramenti administrationem, fideles olim sacrosanctæ Eucharistiæ mensæ accumbere, salutariq; cibo refici, ac recreari soleant; atque in eo diuina virtus, & gratia in nos diffundatur, quæ nos ab omni peccati sordibus abluit, ad Deum, felicitissimæque cæli sedes euellit, omnibus bonis auget, à vita corporea, & flagitiosa ad spiritualem, & diuinam traducit, à dæmonis tyrannide vindicat, in cælo collocat, ac demum sanctos, Deique filios effectos, æternæ quoque salutis hæredes instituit. Sed, explicatis baptismi nominibus, de baptisterijs agere, sicut propositum est, aggredior.

An baptisteria semper in Ecclesia fuerint: & de more in fluminibus, fontibus, vis, ac carceribus baptizandi.

CAP. IV.

DE quibus id primò consideremus, quod principio est in omni quæstione consi-

derandum, semper ne, ex quo baptrismus adhiberi cœpit, in Ecclesia Dei extiterint: an aliquando post: & quando tandem à Sanctis Patribus inuenta sunt. Constat inter omnes, primis temporibus, cùm res Christiana in formis, & incohata esset, baptristeria in vsu non fuisse: sed in fluminibus, fontibus, vijs, ac carceribus fidei nostræ proceres Baptrismi sacramentum administrasse. Quod si quis minus vero simile arbitretur, ex ijs, quæ in veterum monumentis obseruata hic atroxui, facile erit intelligere. Tertullianus enim reconditissimæ eruditionis vir, lib. de baptr. cap. 1. cùm probare in animum induxisset, parum, vel nihil etiam referre, vt diuini numinis charismata acciperet, qua quis aqua tingeretur, Apostolorum principem in Tiberi baptrizasse, meminit his verbis: *nequè quicquam refert inter eos, quos Ioannes in Iordane, & Petrus in Tiberi trinxit.* Origenes verò, magnus ille sanctarum literarum interpres, tract. 7. in Matth. postquam turbas à Christo Domino citra Iordanem grauis morbi periculo leuatas esse, ostendit: in eo Christianæ religionis mysteria impertiri consueuisse, subdit, ita dicens: *vsque trans Iordanem secuta sunt Iesum turba multa, quas & sanauit in ipsis sinibus Iudææ trans Iordanem, vbi baptrismus dabatur hominibus.* Cyrillus etiam Alexandrinus, eximia fide, & sanctitate scriptor, lib. 2. in Euangel. Ioan. cap. 57. Christi, & Ioannis baptrismum inter se conferens, vtrunque in fluuijs conferri solitum esse, docet: cùm inquit: *baptrizabat enim Christus*

Baptristeria primis temporibus in vsu non erant. Baptrismus in fluminibus, fontibus, vijs, ac carceribus.

S S. Ioannes in Iordane, & Petrus in Tiberi baptrizarunt.

12 De Antiq. Bap. rit. ac. Car.

per discipulos suos, Iohannes quoque ipse non per alios, sed manibus suis: nec in eisdem fontibus, in quibus Christus hac faciebat, sed iuxta Salim, & in fonte quodam certo, atque vicino; ut etiam hac fontis determinatione subobscurè, & enigmaticè subaperiret, baptismum suum, cum esset imperfectus, introductorium ad perfectionem fuisse. Simile est illud Vualfridi Strabonis lib. de reb. Eccl. cap. 26. sciendum autem, primò simpliciter in fluuijs, vel fontibus baptizatos credentes: ipse enim Dominus noster Iesus Christus, ut in nobis idem consecraret lauacrum, in Iordane baptizatus est à Ioanne, & sicut alibi legitur: orat Ioannes baptizans in Aenon iuxta Salim, quia aqua multe erant ibi. Quin etiam maximam huic rei fidem faciunt verba, quæ in Honorio Augustodunensi leguntur libris, quibus gemma animæ titulus est, lib. 3. cap. 106. sciendum est, quòd Apostoli, & eorum discipuli in fluuijs, vel stagnis, vel in fontibus baptizabant: sed Clemens, docente Petro, chrisma, vel oleum addidit. Verùm quid riuulos consectamur, cum diuinæ scripturæ fluentia adire liceat, quibus, ceu fonte perenni, omnes scriptores suos hortulos irrigarunt? Sic verò Actor. 16. cum Lydiæ, & domesticorum baptismi mentio incidit, scriptum est: die autem sabbathorum egressi sumus foras portam iuxta flumen, ubi videbatur oratio esse, & sedentes loquebamur mulieribus, quæ conuenerant: & quædam mulier nomine Lydia purpuraria Thyatirensium, colens Deum audiuit: cuius Dominus aperuit cor, intendere his, quæ dicebantur à Paulo. cum autem baptizata esset, & domus eius, deprecata est,

Liber, gemma animæ inscriptus, est Honorij Augustodunensis.

Apostoli, ac eorum discipuli in fontibus, vel stagnis baptizabant.

dicens, &c. En Paulus Lydiam sacris baptis-
malibus in fluuio insignit. Nam, vt recentio-
res interpretes omittam, præsertim ^a Step-
hanum Durantum, & ^b Ioannem Lorinum, qui
uarijs in locis ea verba de baptismo in flumi-
ne exposuerunt, rationibus etiam, & coniectu-
ris hanc esse sententiam, quis facile intelliget:
si causam egrediendi ad flumen, & alterius a-
quæ defectum perpendere velit. Ibidem car-
ceris custos cum vniuersa familia in carcere
aquis lustralibus admouetur: *baptizatus est ip-
se, & omnis domus eius continuo.* Quis autem
credat, in carceribus baptisteria fuisse? igitur
absque illis spiritualis regenerationis myste-
ria celebrabantur. Sed nihil apertius testimo-
nio Actor. 8. dum *irent*, inquit, *per viam, vene-
runt ad quandam aquam, & ait Eunuchus: ecce a-
qua. quis prohibet, me baptizari? dixit autem Phi-
lippus: si credis ex toto corde, licet: & respondens,
ait: credo filium Dei esse Iesum Christum: & iussit
stare currum, & descenderunt uterque in aquam,
Philippus, & Eunuchus, & baptizauit eum.*
Quare nemini mirum videri debet: si multa
exempla similia veterum annales suppedi-
rent: vt, cum legimus, S. Marcum, Euange-
lij scripti gloria illustrem, Beato Auxibio So-
lensi Archiepiscopo, quem Christianæ reli-
gionis amplectendæ studio teneri noverat, in
fonte, fortè inter eundem obuio, baptismi sa-
cramentum contulisse: vt est apud Simeo-
nem Metaphrastem de vita ipsius S. Auxibij:
*Apostolus autem Christi Marcus, videns eum te-
neri Christi desiderio, & esse fidelem, & eruditum,*

^a De riti-
bus eccles.
^b In Act.
Apostol.

14 De Antiq. Bapt. rit. ac Cer.

Baptismus
in priuatis
ædibus ad-
ministra-
tus.

Baptismus
in mari.

§§. Anata-
lon, & Ca-
ius in fon-
te Eustor-
giano bap-
tizarunt.

descendens ad fontem, cum baptizauit: S. Apol-
linarem, primum Ecclesiæ Rauennatis Epif-
copum, eos, qui ab inani superstitione ad Dei
religionem traduci cupiebant, vel in priuatis
ædibus, vel in mari, summi pastoris nota mu-
niuisse: de quo eius vita, *ijs autem*, inquit,
qui jam in Christum credebant, missus, & bap-
tizata faciebat in domo Tribuni cum discipulis suis:
& Paulo post: habebant autem Christiani tigu-
rium non longè à mœnibus, in quo ille missas facie-
bat: baptizabat autem in mari, in nomine Patris,
& Filij, & Spiritus sancti: & S. Barnabam, stu-
dio fidei propagandæ accensum, cum primos
salutis nuncios vrbi Mediolano afferret, in
fluuio baptizasse, quod testantur non modò
huius Ecclesiæ tabulæ, sed etiam exiguus fons
non longè à Basilica Eustorgiana, in quo Apo-
stolum baptismi sacramenta peregisse, præter
Iosephi Ripamontij, insignis historici lib. 1.
Eccles. Mediolan. histor. & Galuanei veteris
scriptoris autoritatem cap. 220. de orig. Ec-
cles. Mediolan. vulgata multorum sæculo-
rum opinio est: quæ sanè consuetudo in mul-
tos durauit annos: adeò vt SS. Anatalonem,
& Caium in eodem fonte Christiana sacra
impertiuisse, idem Galuaneus cap. 229. & 231.
sua historię tradiderit, quem ego & plurimi
facio propter antiquitatem, & eò libentius
attuli, quòd Bibliotheca Ambrosiana, omni
librorum supellectile ornatissima, manu exa-
ratum, publicæ vtilitatis causa suppeditat; vt
qui eum legerit, fidem meam in dubium mi-
nimè sit vocaturus. Quòd si me roges, vnde

in fluuijs baptizandi occasio nata sit? authore
 utar Vualfrido Strabone, quilib. de reb Ec-
 cle. cap. 26 à baptismo Christi, qui in Iorda-
 ne peractus est, huiusque mysterij symbolum
 fuit, rectè profectam esse, tradit in hunc mo-
 dum: *sciendum autem, primò simpliciter in fluuijs,*
vel fontibus baptizatos credentes; ipse enim Domi-
nus noster Iesus Christus, ut in nobis idem consecraret
lauacrum, in Iordane baptizatus est à Ioanne. Ve-
 rùm alia quoque causa afferri potest, eorum
 videlicet, qui ad fidei sacramentum accede-
 bant, multitudo, rerumque omnium, quibus
 Ecclesia præmebatur, angustia. Nam, cum fe-
 rè vniuersus orbis ad Euangelijsemè accipien-
 dum benè subactus esset, plurimis vno tem-
 poris iectu salutare lauacrum ministrare, planè
 necesse erat: quod ne in certis baptisterijs, ac
 locis fieri posset, Ecclesie nascentis pauper-
 tas, & tyrannorum in Christianos debacchá-
 tium furor, & crudelitas retardabat.

Occasio
 baptizandæ
 in fluuijs
 vnde nata.

Christus
 quare in
 iordane bap-
 tizatus.

Cur Eccle-
 siæ surgen-
 tis initio
 baptisteria
 in vsu non
 essent.

*Baptisteria s. Dionisij tempore instituta, de què
 eorum stabili in Ecclesia vsu.*

C A P. V.

Postquam verò illos primos Ecclesie suæ
 operarios diuina bonitas ad gloriosam
 laborum mercedem ex agro eduxit: multos
 iam persequentium ad saniora consilia tra-
 ductis, atque Ecclesie cultu, splendoreque
 in maius aucto, baptisteria amplissima insti-
 tuta fuere; in quibus Christiani Antistites tutò